

корупцією, а також припущення про подолання даних проблем шляхом накопичення державного боргу, необхідно зробити порівняльний аналіз розміру тіньової економіки та розміру суверенного боргу для виявлення можливої кореляції. Використовуючи дослідження Фрейдриха Шнайдера та дані Trading Economics, було отримано такі результати (див. Рис.1.). [3]

Результати первинного аналізу країн ЄС та інших високорозвинених країн за 2015 рік показали незначний зв'язок між рівнем тіньової економіки та розміром державного боргу. Проте, слід зауважити, що країнам з відносно великим державним боргом характерним є високий рівень тінізації економіки. Для виявлення більш чітких взаємозв'язків необхідне проведення подальших досліджень.

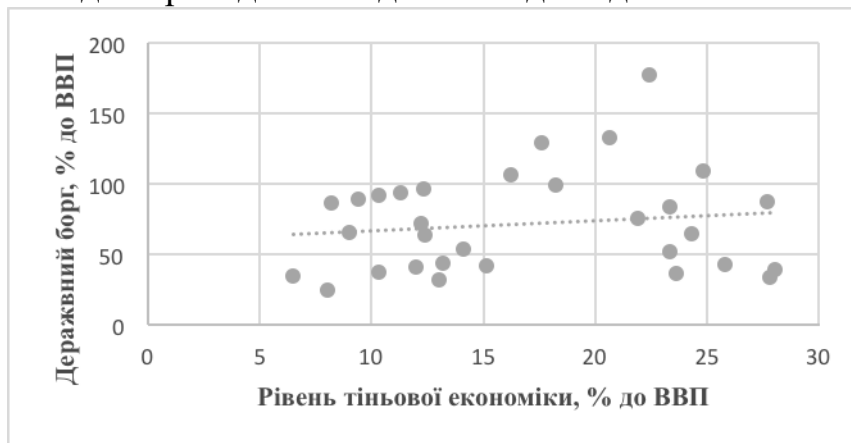

Рис.1. Порівняння рівня тінізації та держ. боргу в 2015 році

Таким чином, теоретичні та емпіричні дослідження показали непрямий вплив корупції та тіньової економіки на суверенний борг. Причинами відсутності чіткого емпіричного підтвердження даного взаємозв'язку може бути необхідність введення інших змінних, створення більшої вибірки та наявність часового лагу.

Список використаних джерел:

1. Markellos R. Sovereign debt markets in light of the shadow economy / R. Markellos, D. Psychoyios, F. Schneider. // European Journal of Operational Research. – 2016.
2. Cooray A. How Does Corruption Affect Public Debt? An Empirical Analysis / A. Cooray, R. Dzhumashev, F. Scheider. // World Development. – 2016. – №90. – С. 115–127.
3. Schneider F. Size and Development of the Shadow Economy of 31 European and 5 other OECD Countries from 2003 to 2015: Different Developments / Friedrich Schneider. – 2015.

Тези підготовлено в рамках фундаментального проекту кафедри фінансів НаУКМА на тему «Методологія та економіко-математичний інструментарій оцінки впливу тіньової економіки та дисбалансів на ринку праці на фінансову стабільність та економічне зростання в Україні».

Пирогов Д.А.

Аспірант кафедри фінансів, НаУКМА

КЛЮЧОВІ ЕЛЕМЕНТИ ЕКОНОМІЧНОГО КЛАСТЕРУ ЯК СТРУКТУРНОЇ ОДИНИЦІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

В умовах світового інноваційного розвитку та переходу всіх галузей світового господарства на високотехнологічну основу, конкурентоспроможною країною може залишитись лише та, в якій проводять комплекс заходів, направлених на соціально-економічний розвиток регіонів, що базується на використанні інноваційних підходів до ведення бізнесу. Задовільнити вимоги до інноваційності та сталості регіонального

розвитку здатні об'єднання підприємств у формі економічних кластерів.

Кластерний підхід до розвитку економіки широко використовується в розвинених країнах протягом останніх двох десятиліть. За цей час була проведена значна кількість досліджень стосовно сутності поняття економічного кластеру, проаналізовані ймовірні структури кластерів та вироблені найкращі в залежності від галузі та бізнесу, в якій формується кластер. Але для України кластерний розвиток економіки лишається малодослідженим та перспективним напрямком.

Проблематикою утворення, оптимальної організації та сталого функціонування кластерної регіональної структури займалися такі іноземні вчені, як М. Портер, К. Кроуч, Ф. Фарелл, С. Розенфельд, Е. Фезер, Дж. Свон, М. Превезер, Дж. Циммі, Дж. Сеннетт, Т. Роеландт та багато інших. Серед українських вчених, які зробили значний внесок у дослідження економічних кластерів, можна виділити М. Войнаренка, І. Яненкову, О. Амоші, З. Герасимчука, Н. Рудь, С. Соколенко, В. Третяк та інших. З огляду на відсутність практичної реалізації кластерної концепції в Україні, розробка структурної схеми економічного кластеру, яку можна було б застосувати для впровадження економічних кластерів в регіонах України, набуває важливості та потребує додаткової уваги.

На основі аналізу підходів до визначення концепції кластеру, можна стверджувати, що економічний (інноваційний) кластер – це група географічно локалізованих пов'язаних компаній – виробників кінцевого продукту, постачальників, інфраструктури, науково-дослідних інституцій, які активно застосовують інновації в своїй діяльності з метою підвищення конкурентоспроможності галузі в країні та продукції на міжнародному рівні, а також конкурують між собою, підвищуючи переваги один одного і утворюючи додаткову вартість продукту [1, с. 39; 2, с. 93-95].

Визначення кластерів базується на трьох ключових елементах. Це географічне положення кластеру – частіше за все кластери формуються на основі близького розташування бізнесів, в той же час, розміри кластеру можуть варіюватись від міського, до регіонального та загальнонаціонального. Іншим елементом є створення доданої вартості. Особливістю будь-якого кластеру є те, що в нього входять компанії різних типів, які разом задіяні в створенні кінцевої цінності вироблених товарів та послуг. Останнім елементом є бізнес-середина. Ступінь розвитку кластерів залежить від певних умов бізнес-середина, в яких вони функціонують. Такі умови формуються не тільки окремими учасниками кластеру, але й за рахунок співпраці підприємств, державних органів влади та інноваційних центрів [3, с. 40-41]. Саме ці три елементи здатні сформувати інноваційну середина для виникнення кластерного потенціалу, формування первинних кластерів, їх розвитку, та підвищення конкурентоспроможності регіону в цілому.

Таким чином, з означеного випливає, що трьома основними суб'єктами успішного функціонування економічного кластеру є приватний сектор, уряд та науково-дослідні установи. Подібна модель була запропонована в 2000 році та отримала назву «модель потрійної спіралі» [4]. Згідно до неї, застарілою формою взаємодії цих суб'єктів є відокремлення наукових установ та приватного сектору один від одного під керівництвом держави. Саме це можна спостерігати в Україні на поточний момент. В той же час, інноваційним шляхом розвитку є рівноправна участь суб'єктів з метою досягнення суспільного блага.

Виходячи із сутності економічного кластеру, як об'єднання підприємств на основі виробничо-економічних відносин, що керуються в своїй діяльності інновативними підходами до ведення бізнесу та виробництва, і концепції моделі «потрійної спіралі» розроблено структурну схему організації економічного кластеру в Україні (рис. 1).

Подібна схема організації економічного кластеру є стратегічним відображенням основних взаємодій між учасниками кластеру та може змінюватись в залежності від специфіки утворюваного кластеру, виробничої галузі та схеми фінансування. Основна сутність такої схеми полягає в тому, що економічний кластер об'єднує між собою інтереси та узгоджує діяльність бізнесу (в основному малих та середніх підприємств), влади, місцевих громад та науково-дослідних інституцій, таким чином впливаючи на регіональну інфраструктуру. Важливим нюансом є те, що процесом утворення та функціонування економічного кластеру, як і будь-якої системи, необхідно управляти і отримувати перманентний зворотній зв'язок з метою вдосконалення та сталого розвитку. Тому пропонується утворення кластерної агенції, яка надавала б консультаційні послуги всім учасникам кластеру, керівній компанії кластеру (яка має свою спостережну раду) та органам місцевої і державної влади.

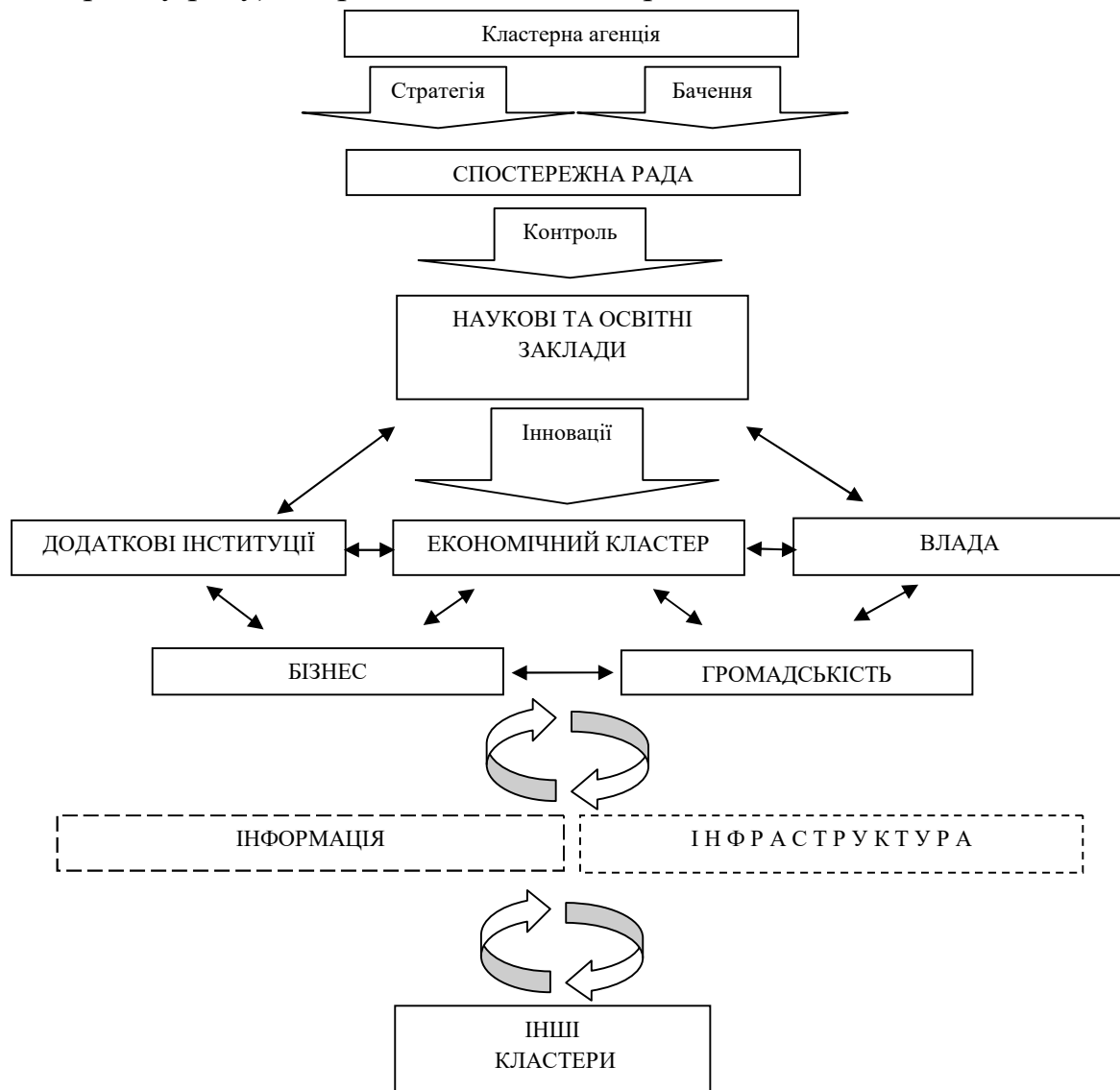

Рис. 1. Схема організації економічного кластеру в Україні

Таким чином, економічний кластер, для того, щоб задовольняти власне концепції кластеру, повинен обов'язково мати такі елементи, як кластерну агенцію, підприємства, що входять до кластеру, додаткові інституції підтримки, а також міцні зв'язки з регіональною та державною владою, інфраструктурою та іншими кластерами. Об'єднання цих елементів призводить до синергічного ефекту та сталого регіонального соціально-економічного розвитку, що, в свою чергу, є запорукою економічного зростання.

Список використаних джерел:

1. Корчагина, Н.А. Кластерная политика – технология повышения эффективности управления компаниями: монография / Н.А. Корчагина. – Астрахань : Издательский дом «Астраханский университет», 2009. – 117 с.
2. Кластери в економіці України: монографія / за наук. ред. докт. екон. наук, проф. М. П. Войнаренка. – Хмельницький : ХНУ, ФОП Мельник А. А., 2014. – 1085 с.
3. Ketels, Ch. From clusters to cluster-based economic development / Ch. Ketels, O. Memedovic // Int. J. Technological Learning, Innovation and Development. – 2008. – Vol. 1, № 3. – P. 375–392.
4. The dynamics of innovation: from National Systems and “Mode 2” to a Triple Helix of university–industry–government relations / H Etzkowitz, L Leydesdorff - Research policy, 2000.

Тези підготовлено в рамках фундаментального проекту кафедри фінансів НаУКМА на тему «Методологія та економіко-математичний інструментарій оцінки впливу тіньової економіки та дисбалансів на ринку праці на фінансову стабільність та економічне зростання в Україні».

Плоскіна Х.В., Тарнавський О.В., Шеховцова А.Ю.
Студенти 4 року навчання, НаУКМА

МІСЦЕВА ДІЯЛЬНІСТЬ У ГЛОБАЛЬНИХ ВИМІРАХ: ЗАКАРПАТТЯ

У сучасних економічних умовах України важливим є приділити увагу дослідженню розвитку регіонів, оскільки це дає змогу побачити більш детально ситуацію в країні загалом. Закарпаття як регіон, що має не в повному обсязі використаний економічний потенціал в лісовій, деревообробній, харчовій промисловості та рекреації, заслуговує на окрему увагу.

За перші 9 місяців 2016 р. (2016:9) середня зарплата на Закарпатті зросла на 29,3% порівняно з 2015 р., капітальні інвестиції за 2016:6 – впали на 66,2%. (табл. 1), обсяг роздрібного товарообороту за 2016:6 – зменшився на 23,4%, обсяг реалізованої промислової продукції за 2016:9 – зменшився на 10,7% (табл. 1).

Сумарні прямі іноземні інвестиції у Закарпаття на 01.10.2016 (2016.10) перевищували 300 тисяч доларів [1].

Найбільше прямих іноземних інвестицій було здійснено в Ужгородський район та в саме місто Ужгород. В Ужгороді діє підприємство з іноземним капіталом “Хенкель-Ужгород”, яке займається виробництвом побутової хімії. Також багато прямих іноземних інвестицій прийняв Виноградівський район, пріоритетними видами господарства якого є легка та переробна промисловість. Серед підприємств з іноземним капіталом району слід виділити українсько-чесько-ізраїльське ЗАТ “Дельта”, яке займається переробкою молока та виготовленням молочних продуктів, та українсько-словацьке ПАТ “Гроно”, яке є швейною фабрикою. На цих підприємствах поєднуються сучасні технології та порівняно дешева українська робоча сила.